

**Завдання I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури**

**УКРАЇНСЬКА МОВА
10 клас**

Виконай завдання.

1. Із-поміж запропонованих слів випиши ті, наголос у яких падає на передостанній склад **(3 бали)**.

Зубожіння, ненависть, свердло, завчасу, експерт, індустрія, відвести, дрова, донька, загадка, косий, вимова, русло.

2. Постав подані іменники в родовому відмінку однини, запиши тільки ті з них, що мають закінчення *-а(-я)* **(4 бали)**.

Ваучер, ринок, вексель, фініш, документ, папір, термін, експорт, експеримент, формуляр, сайт, заголовок, комп'ютер, підпис, індекс, заклад, файл, ксерокс, апарат, адресат, бланк, інститут, курс, колектив, інтернет, стиль, журнал, програміст.

3. Добери до запозичених слів власне українські відповідники: *одіозний, автентичний, деструктивний, гіпотетичний* **(4 бали)**.

4. Поясни значення фразеологізмів і добери до них антоніми: *як кіт наплакав, палицею кинути, співати дифірамби, через пень колоду* **(6 бали)**.

5. Відредагуй речення **(4 бали)**.

1. *Кожний переживаючий за честь класу учень готувався до конкурсу.*

2. *Учні, здобувші середню освіту, візьмуть участь у національному мультипредметному тестуванні.*

3. *Опинившись біля річки, нам стало холодно.*

4. *Сонця не стало видно, сховавшись за хмарою.*

6. Склади й запиши речення, ускладнені: 1) однорідними членами (головними та другорядними); 2) дієприкметниковим зворотом; 3) дієприслівниковим зворотом. Познач, якими членами речення вони є **(4 бали)**.

УСЬОГО: 25 балів

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

10 клас

I. Літературний блиц (10 балів).

1. Дай визначення понять «ліро-епічний твір», «пародія», «алюзія».
2. Назви перші друковані книги в Україні й організатора книгодрукування.
3. Назви ім'я автора, який здійснив переспів відомого твору, що починається словами: *«В Путивлі-граді вранці-рано / Співає, плаче Ярославна, / Як та зозуленька кує, / Словами жалю додає...»*. Який це твір?
4. Якою є головна ідея «Повісті минулих літ»?
5. Кому належать слова: *«Не осоромимо землі Руської, ляжемо тут кістьми: мертві бо сорому не мають, а якщо побіжимо, то сором матимемо!»*?
6. Який напис викарбувано на надгробку Г. Сковороди?
7. Наприкінці XVIII – на початку XIX ст. цей вірш став надзвичайно популярною народною піснею. Відомо кілька варіантів пісні, один з яких використав І. Котляревський у п'єсі «Наталка Полтавка». Який це вірш? Хто його автор?
8. Заверши речення: *«Афоризм – це .. »*.
9. Кого з українських авторів вважають «батьком української прози»?
10. Як назвав М. Рильський «Енеїду» І. Котляревського за детально відображений світ духовної та матеріальної культури українського народу?

II. Установи відповідність художніх засобів (цитати з «Енеїди» І. Котляревського) їхнім назвам (4 бали).

1. <i>«І за гріхи їм носа втнуть»</i>	А Порівняння.
2. <i>«Заліз, як в грубі пес»</i>	Б Уособлення.
3. <i>«Із неба злізла ніч»</i>	В Алгоритія.
4. <i>«Бурлаки сі моторні... швидкі, проворні»</i>	Г Епітет.
	Д Метафора.

III. Поясни, як ти розумієш рядки Григорія Сковороди (обсяг 5-6 речень) (4 бали):

*Що є свобода? Добро в ній якеє?
Кажуть, неначе воно золотее?
Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото,
Проти свободи воно лиш болото?*

УСЬОГО: 18 балів

Українська мова

1. *ЗубОжіння, ненАвисть, свЕрдрло, завчасУ, експЕрт, індУстрія, відвестИ, дрОва, дОнька, ЗАгадка, кОсий, вимОва, руслО.*

Виписати: *дрова, донька, косий, вимова, свердло, ненависть.*

2. *Ваучера, ринку, векселя, фінішу, документа, паперу, терміну (терміна), експорту, експерименту, формуляра, сайту, заголовка, комп'ютера, підпису, індексу, закладу, файла (файлу), ксерокса, апарату (апарата), адресата, бланка, інституту, курсу, колективу, інтернету, стилю, журналу, програміста.*

Записати: *Ваучера, векселя, документа, терміна, формуляра, заголовка, комп'ютера, файла, ксерокса, апарата, адресата, бланка, програміста.*

3. **Одіозний** – небажаний, неприйнятний

Автентичний – непідроблений, справжній

Деструктивний – руйнівний, нищівний, згубний

Гіпотетичний – непевний, малоймовірний, сумнівний

4. **Як кіт наплакав** (мало) – хоч відбавляй, хоч греблю гати, кури не клюють, як грибів після дощу, як піску морського...

Палицею кинути (близько) – за тридев'ять земель...

Співати дифірамби (вихваляти) – вичитувати мораль, читати нотацію...

Через пень колоду (недбало, незграбно) – комар носа не підточить, ніхто не підкопається, нема до чого причепитися...

5. 1) *Кожен учень, який уболівав за честь класу, готувався до конкурсу.*

2) *Учні, які здобували середню освіту, візьмуть участь у національному мультипредметному тестуванні.*

3) *Нам стало холодно, коли ми опинилися біля річки.*

4) *Сонця не стало видно, бо воно сховалося за хмарою.*

Українська література

I. 1. Ліро-епічний твір – це літературний твір, у якому гармонійно поєднуються зображально-виражальні засоби, притаманні ліриці та епосу, завдяки чому утворюються якісно нові сполуки. Людину тут зображено ніби у двох планах: з одного боку передано певні події її життя, а з другого – переживання, емоції, настрої. **Пародія** – комічне або сатиричне наслідування іншого художнього твору; вона відтворює характерні особливості оригіналу, застосовуючи навмисне перебільшення. **Алюзія** – це стилістична фігура, що містить указівку, аналогію чи натяк на певний історичний, міфологічний, літературний, політичний або ж побутовий факт, закріплений у текстовій культурі або в розмовному мовленні.

2. «Буквар», «Апостол», «Острозька Біблія». Першодрукар Іван Федоров.

3. Тарас Шевченко. Переспів зі «Слова о полку Ігоревім».

4. Головна ідея – заклик до консолідації Руських земель.

5. Святославі.

6. «Світ ловив мене, але не впіймав».

7. «Всякому місту – звичай і права». Г. Сковорода.

8. Афоризм – невеличкий влучний вислів, який у стислій, зручній для запам'ятовування формі подає глибоку думку.

9. Григорія Квітку-Основ'яненка.

10. М. Рильський назвав «Енеїду» енциклопедією українського життя.

II. 1Д 2А 3Б 4Г